

Yemin bozma kefareti

Hüseyin Gültekin: “Yeminin çeşitleri ve kefareti hakkında bilgi verir misiniz? Bu hastaneye uğramayacağım diye yemin eden birisi; yıllar sonra söz konusu hastanenin kadrosu, sahibi ve hastane adı değişmiş olsa ve bina yenilenmiş olsa aynı yemini geçerli olur mu? Yoksa yemininin güncelliği geçmiş mi olur? Bu durumda söz konusu hastaneye uğrasa kefaret ödemesi gerekir mi?”

Yemin, bir işi yapmak veya yapmamak hususunda ileri sürülen bir iddiayı kuvvetlendirmek için Allah'ın isim veya sıfatlarından birisini şahit tutmak veya kutsal sayılan bir değere yemin ifadesiyle sığınmaktır. Önemli bir ihtiyaç yokken, normal durumlarda yemin etmemelidir. Dili yemin alışkanlığından kurtarmalı, her zaman sadeliği ve doğruluğu esas almalıyız.

Ancak bazen, ciddî, hassas ve önemli görülen konulara bağlı olarak yemin bir ihtiyaç olur. Bu durumda da yemin doğru sözümüzü teyit eden bir şemsiye olur. Aksi takdirde olur olmaz şeylere yemin etmek ve yemini bir sakız gibi ağızımızda çiğneyip durmak mekruhtur.

Üç çeşit yemin vardır. Bunlar:

- 1- Lağv yemini.
- 2- Geçmişe dönük haberleri doğrulamak amacıyla yapılan yeminler.
- 3- Geleceğe dönük akit ve sözleşmeleri kuvvetlendirmek için yapılan yeminler.

Bunlara sırayla temas edelim:

1- Lağv Yemini: “Lağv” tabiri Kur’ân’a aittir. Kur’ân, “doğru olduğu sanılarak, dil alışkanlığı ile veya yanlışlıkla” yapılan yeminleri bu tâbirle zikreder. Ve bu tür yeminlerden dolayı sorumluluk olmadığını bildirir. Âyet şöyledir: “Allah sizi lağv türü

yeminlerinizden dolayı sorumlu tutmaz. Lâkin bilerek yaptığınız yeminlerinizden dolayı sizi sorumlu tutar. Allah gafûrdur, halîmdir.” 1

Lağv yeminine “alışkanlık yemini” de denebilir. Kişinin dilinin kasıtsız ve bilinçsiz olarak yemin cümlesine kayması ve takılıp kalması bu cümledendir. Bu, bir yemin sayılmaz. Çünkü bu tür yeminler bir işi sağlama almak veya ispatlamak kastıyla yapılmış değildir. Bunlar, mânâsı düşünülmeden, kendiliğinden ağızdan çıkıveren sözlerden ibârettir. Meselâ herhangi bir konuşma sırasında ikide bir “Evet, vallahi... Hayır, vallahi” gibi sarf edilen sözler lağv sözleridirler. Yemin değildirler. Bu sözlerin kefareti, mümkün mertebe dili bu sözlerden temizlemektir.

2- Geçmişe dönük haberleri teyid eden yeminler. Bu tür yeminlere fıkıh dilinde “gamûs yemini” de denmektedir. “Vallahi ben falan işi yaptım” veya “Allah’a yemin ederim ki, ben o kişiyi görmedim” gibi yapılan yeminler bu türdendir. Geçmişe dönük sözlerle ilgili yapılan yeminlerin şer’î mânâda yemin olduğunun delili şu âyettir: “O sözleri söylemediklerine dair Allah’a yemin ediyorlar.” 2

3- Geleceğe dönük akitleri ve verilen sözleri kuvvetlendirmek için yapılan yeminler. Bu tür yeminlere de fıkıh dilinde “Mün’akit yemin” denmiştir. “Vallahi şu işi yapacağım”, “Billahi oraya girmeyeceğim” gibi ifâdelerle, gelecekle ilgili işlere dönük verilen sözleri kuvvetlendirmek için yapılır. Peygamber Efendimiz’in (asm), “Allah’a yemin ederim ki, ben Kureyş’e savaş açacağım” 3 sözü gelecekle ilgili yapılan yemine bir örnektir.

Lağv yemini için kefarete gerekmiyor. Fakat dili böyle alışkanlıklardan temizlemek gerekiyor.

Diğer yemin türlerine gelince: Gerek geçmişe dönük haberlerle ilgili yalan yere bilerek yapılan yeminler için, gerekse geleceğe dönük akit ve sözleşmelerle ilgili yalan yere bilerek yapılan yeminler için kefarete ödemek Allah’ın emridir, yani farzdır. Bu tür yeminlerle eğer birisine zarar vermişsek ve bir kul hakkını ihlâl etmişsek, önce zararı telâfi etmeli, kul hakkını ortadan kaldırmalı; sonra adamla helâlleşmeli; ardından da tövbe ederek yeminin kefaretiyi ödemeliyiz.

Yeminin kefareti için sırayla: 1- On fakiri yedirmek, 2- On fakiri giydirmek, 3- Mü’min bir köle âzâd etmek şıklarından herhangi birisi tercih edilir. Eğer bunları yapmaya imkân bulunamaz veya bunlara güç yetirilemezse, yalan yere yapılan her bir yemin için üç gün oruç tutulur. 4

Yemin eğer bir farzı terk etmeye, Müslümanlar arası barışı bozmaya, Müslümanların zararına, bir musîbetin gelmesine veya bir menfaatin engellenmesine sebep olacak

şekilde yapılmışsa; yemin bozular, yani yemine uyulmaz ve yapılan yemin için kefarete ödenir.

“Bu hastaneye gitmeyeceğim” diye yemin etmek, esasen kendini bir menfaatten mahrum etmeye yönelik bir yemindir. Aslında böyle mahrumiyet yeminleriyle insanın kendi kendisini ve geleceğini bağlamasına lüzum yoktur. Bu tehlikelidir. Hoşuna gitmiyorsa gitmez. Ama bir şekilde yemin yapılmışsa, ihtiyaç olduğunda yemin bozular ve kefarete ödenir.

Böyle yıllar sonra kadrosu, sahibi, yönetimi, adı ve binası değişmiş olan bir kurumu yeni bir kurum saymak ve yeminin bu yeni kurumu kapsamadığını düşünmek mümkündür. Fakat kefarete ödemeden gündemden kalktığı kanaatine varılsa bile, yapılan yeminin kefaretinin ihtiyaten ödemek faziletten ve bereketten hâlî değildir. Çünkü kefaretin hangi şikkı olursa olsun, ibadet yapılmış olacaktır.

Dipnotlar:

- 1- Bakara Sûresi, 2/225,
- 2- Tevbe Sûresi, 9/74.
- 3- Ebû Dâvûd, 3285,
- 4- Mâide Sûresi, 5/89.